

Naturenheten
Maj Karlsson
026-17 12 11
maj.karlsson@x.lst.se

Se sändlista

BILDANDE AV RISNOSENS NATURRESERVAT

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) det område som avgränsas på bifogad karta (bilaga 3) som naturreservat.

Naturreservatets namn skall vara Risnosens naturreservat.

Uppgifter om naturreservatet

Benämning:	Risnosens naturreservat
Objektnummer:	21-02-118
Kommun:	Ljusdal
Karta:	Ekonomisk karta 16F:1F, 2F
Lägesbeskrivning:	Området är beläget ca 35 km V om Ljusdal resp. ca 14 km SSO om Kårböle. Se bifogad översiktskarta, (bilaga 2)
Centrumkoordinater (Rikets nät, RT 90):	X: 6860347 Y: 1478318
Gräns:	Se bifogad beslutscharta (bilaga 3), gränsen är markerad med den punktstreckade linjen.
Fastigheter och markägare:	Efter slutförd fastighetsbildning kommer naturreservatet omfatta fastigheten Veckebo 13:32. Ägare är staten genom Naturvårdsverket.
Areal:	Total areal 347 ha Därav landareal 342 ha Produktiv skogsmark 300 ha Naturskog 295 ha

Naturtyper enligt Metrias naturtypskartering (KNAS):	Tallskog 109 ha Granskog 65 ha Barrblandskog 33 ha Lövblandad barrskog 58 ha Triviallövskog 24 ha Hygge/ungskog 12 ha Impediment 16 ha Myr 25 ha
Förvaltare:	Länsstyrelsen

Syftena med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara den biologiska mångfalden och att vårda och bevara den värdefulla naturmiljön i området och att tillgodose friluftslivets behov av områden. Mer preciserat är syftena med naturreservatet att:

- 1) Bevara ett större sammanhängande naturskogsområde bestående av skogar med interndynamik.
- 2) Bevara och förstärka habitaterna för de hotade arter som förekommer på området.
- 3) Bevara och förbättra möjligheterna till det friluftsliv i reservatet som grundas på allemansrätten, samt att förbättra tillgängligheten till området. Reservatet är i dag välbesökt och attraktivt för den naturintresserade allmänheten samt fritidsfiskare.

Syftena ska nås genom att:

- Inget skogsbruk bedrivs i området.
- Områdets orördhet bibehålls genom att exploatering och arbetsföretag i området förhindras.
- Vandringsleder, vindskydd och eldningsplats tas fram för att tillgängliggöra naturreservatet för friluftsliv och för att göra det mera besöksvänligt.
- De eventuellt negativa effekterna av friluftslivet minimeras genom att informationstavlor om reservatet och dess bestämmelser sätts upp.

Skälen för länsstyrelsens beslut

Beskrivning av prioriterade bevarandevärden

Risnosen utgör ett större, relativt opåverkat bergsområde dominerat av barrblandskog som bildat bestånd efter att den gamla grova skogen huggits bort. Skogen i området har påverkats i liten grad efter att dimensionsavverkningen kring förra sekelskiftet avslutades. I området finns gott om död ved, fina lavlägen samt ett mycket stort antal rödlistade arter och signalarter. I de rikare partierna återfinns bl.a. orkidéerna skogsfru och grönkulla. Bland lavarna återfinns arter som t.ex. violettgrå tagellav, korallblylav, gelélavar och varglav. Gränsticka, doftticka, violmussling, fläckporing, gräddporing och doftskinn representerar några av de skyddsvärda svampar som återfinns på Risnosen.

Det stora antalet hot- och signalarter representerar höga värden i den gran-, tall-, barrbland- och lövskog som finns i området, vilket pekar på att området redan idag är värdefullt och ytterligare kan komma att utvecklas i framtiden. Risnosen är även välbesökt och utgör ett mål för friluftsliv och för sportfiskare. Området skall därför skyddas som naturreservat.

Andra sakförhållanden med betydelse för avgörandet att bilda naturreservat

Området ligger till största delen inom riksintresse för naturvård, N19, Näsbergsfältet-Skrälldalen.

Inom den strategi för regionalt skogsskydd som tagits fram gemensamt av Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen ligger Risnosen inom skoglig värdetrakt för löv-lövblandad barrskog på torr-frisk mark och gran- barrblandskog på torr-frisk mark. Detta gör att områdets arter har goda möjligheter att överleva i området och i landskapet.

Naturreservatet ingår vidare i länets naturvårdsprogram i området Risnosen-Degerkölsnosen och konstateras ha mycket högt naturvärde.

Enligt kommunens översiktsplan ingår naturreservatet i "Skogsbruksområde med flera intressen", i detta fall Riksintresse för naturvård.

Rekommendationen i översiktsplanen är Skogsbruk enligt 21 § skogsvårdslagen. Länsstyrelsen bedömer att naturreservatet inte motverkar intentionerna i översiktsplanen.

Utifrån regeringens proposition 2000/01:130 tog riksdagen i november 2001 beslut om generations- och delmål för 14 av de 15 miljökvalitetsmål som tidigare antagits av riksdagen. Ett av dessa nationella miljökvalitetsmål är Levande Skogar och har ett delmål som anger att ytterligare 320 000 ha skyddsvärd skogsmark i landet ska skyddas som naturreservat till år 2010, räknat från 1998.

Detta nationella miljömål har även brutits ner till ett regionalt miljömål av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen som fastställt att i Gävleborgs län ska ytterligare 17 520 ha skyddas som naturreservat i länet. Detta beslut om att bilda Risnosens naturreservat bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålet Levande Skogar både på regional och nationell nivå.

Föreskrifter för naturreservatet

För att säkerställa syftet med reservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla.

Föreskrifterna skall inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att nå syftet med reservatet och den uppföljning som anges i den till detta beslut hörande skötselplanen.

A. *Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden*

Utöver vad som i övrigt gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. avverka skog, utföra annan skogsvårdsåtgärd eller ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,
2. uppföra byggnad, brygga, bro, mast, antenn, torn, campingplats, luft- eller markledning, stängsel, hägnad eller annan anläggning,
3. anlägga väg, stig, vandringsled eller parkeringsplats,
4. bedriva vattenföretag, som t.ex. att utföra vattenreglering eller leda bort vatten,
5. bedriva täkt, anordna upplag, borra, mejsla, måla, spränga, gräva, schakta, dämma, tippa, fylla ut, dika, dikesrensa, muddra, eller på annat sätt skada mark och block,

6. använda eller sprida kemiska och biologiska bekämpningsmedel, kalk, gödselmedel eller växtnäringsämnen,
7. plantera in eller sätta ut för området ny växt- eller djurart,
8. anordna idrottstävling eller motortävling,
9. bedriva militär övningsverksamhet,
10. bedriva mineralutvinning.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet.

1. Utmärkning av reservatet.
2. Uppsättning av informationstavlor.
3. Anläggning och underhåll av vandringsleder, sträckning för tillåten skotertrafik, eldningsplats och vindskydd.
4. Undersökning och dokumentation av mark, vegetation och djurliv

C. Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

Utöver vad som eljest gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon annat än på väg som är avsedd för motortrafik. Undantag gäller för älgragare eller liknande som behövs för uttransport av större vilt från området vid den jakt som är tillåten i naturreservatet, samt skoteråkning längs markerad sträckning,
2. ta ved,
3. elda annat än på av Länsstyrelsen anvisad plats. Denna är lokaliserad vid vindskyddet i anslutning till Risnostjärnen. Eldning får endast ske med ved som finns ditlagt för detta syfte,

4. skada, plocka eller samla in växter, djur (inklusive insekter), svampar och lavar. Bär-, matsvamp- och blomplockning för eget behov är dock tillåten,
5. klättra i boträd, uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt, samla insekter eller på annat sätt medvetet skada eller störa djurlivet, undantaget är den jakt som får bedrivas i reservatet,
6. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, eller göra annan åverkan på levande eller döda träd och växter,
7. medföra hund som inte är kopplad eller annat okopplat husdjur. Undantag gäller för hund vid den jakt som får bedrivas i reservatet,
8. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,
9. skada fast föremål eller ytbildning såsom att omlagra eller bortföra sten,
10. rida eller cykla i terrängen,
11. på ett störande sätt använda inspelat ljud, eller använda sådant för att locka fåglar eller andra djur,
12. bedriva bergsklättring.

D. Bestämmelser om vården och förvaltningen av naturreservatet enligt förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

1. I skötselplanen anges målen med reservatet och de skall ligga till grund för dess vård och skötsel.
2. Länsstyrelsen skall vara naturvårdsförvaltare.
3. Naturreservatet skall utmärkas genom förvaltarens försorg enligt svensk standard 03 15 22 och Naturvårdsverkets anvisningar.

Fastställelse av skötselplan

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) fastställer länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 1).

Ärendets handläggning

Området kring Risnostjärnen, omfattande bergen Risnosen och Gebbarsnosen har under lång tid varit känt som vilt och orört, trots de omfattande avverkningar som gjordes i trakten kring sekelskiftet mellan 1800- och 1900-talen. Under 1980-talet och framför allt under början av 1990-talet uppmärksammades området bland annat som ett rekreationsområde av stor betydelse för Ljusdals kommun där man kan uppleva en stark vildmarkskänsla. 1991 genomförde bland andra Naturskyddsföreningen och Föreningen Färila Framtid en aktion vilket ledde till att ett stort antal personer då skrev under en namnsamling för att skydda området.

Länsstyrelsen initierade 1998 en inventering av området som genomfördes av konsultfirman Taigaekologerna. Genom inventeringen framkom att området hade höga naturvärden och att det borde komma ifråga för skydd. Länsstyrelsen beslutade under hösten 2000 att inleda arbetet med att ge området skydd som naturreservat. Den 27 februari 2001 hölls en inledande markägarinformation. Svefa AB värderade området samma år, varefter förhandlingar om ersättning med markägarna påbörjades av Öhman & Stefansson AB. Ägare till marken som omfattas av reservatsbeslutet är i dag staten genom Naturvårdsverket.

Beslut om bildande av Risnosens naturreservat remitterades i mars 2006, varvid yttrande inkom från Skogsstyrelsen norra Hälsingland, Skrälldalens jaktlag och Ljusdals Kommun.

Skogsstyrelsen nämner i sitt yttrande att man ser positivt på bildandet av Risnosens naturreservat, och instämmer i att utökad tillgänglighet ger större förståelse hos allmänheten om varför unika naturmiljöer är viktiga att skydda. Skogsstyrelsen ställer sig dock frågande inför tillåten skoteråkning fram till Risnostjärnen. Det myrområde där sträckan är delvis belägen kan vara ett intressant område för tjädern att hävda spelrevir på. Skogsvårdsstyrelsen hyser farhågor för att regnbågsforeller kan komma att planteras ut i Risnostjärnen, och därmed öka trycket på reservatet vintertid. Mot bakgrund av detta vill Skogsstyrelsen att Länsstyrelsen funderar över om Risnosen är ett reservat som man vill höja besöksfrekvensen i vintertid. I övrigt har Skogsvårdsstyrelsen inget att erinra mot reservatet eller dess föreslagna skötsel.

Vid Skogsstyrelsens farhågor om att regnbågsforell kan komma att utplanteras i Risnostjärnen, hänvisar Länsstyrelsen till reservatsföreskrifterna där förbud finns mot inplantering av för området ny art. Detta innebär att endast Ljusnanöring kan komma i fråga för

utplantering. Traditionellt har en begränsad mängd fisk burits till Risnostjärnen då det inte finns någon annan transportmöjlighet. Mängden utplanterad fisk kommer (beroende på denna transportbegränsning) troligen inte öka i sådan omfattning att vinterfisket vid Risnostjärnen utvecklas i den riktning Skogsstyrelsen befarar. Eftersom skoteråkning får ske på en kort sträcka och frekvensen av trafiken i dag är ringa, bedöms den negativa påverkan som sker på tjäderna bekostnad vara låg. Skoteråkning har tidigare tillämpats av vinterfiskare vid Risnostjärnen, och ett totalt förbud skulle vara en inskränkning i tillgänglighet för de människor i trakten som verkat för att Risnosens reservat skulle bildas. Länsstyrelsen har därför tillmötesgått detta intresse. Om skotertrafik förekommer utanför den markerade sträckningen eller ökar till sådan omfattning att de biologiska bevarandevärdena hotas, kan Länsstyrelsen dock komma att ompröva beslutet.

Skrälldalens jaktlag lämnar i sitt yttrande synpunkter mot föreslagna föreskrifter för Risnosens naturreservat. Dels bör föreskriften som rör uttransport av älg ändras till älg och björn, dels önskas en ändring så att eldning i samband med jakt tillåts. Man hänvisar till att detta historiskt sett är något som alltid tillämpats för att hålla kylan borta och för att eliminera människovittring.

Länsstyrelsen har tillmötesgått Skräldalens jaktlag och ändrat föreskriften så att uttransport av all större vilt vid jakt omfattas av undantag vid förbud mot motortrafik i reservatet. Beträffande önskat förbudsundantag om eldning vid jakt, har Länsstyrelsen inte ändrat föreskrifterna beroende på att denna tradition har skett med död ved från området. En stor andel av de förekommande rödlistade arterna på området är helt beroende av denna struktur och ett ständigt uttag skulle starkt motverka intentionen med beslutet; att bevara och förstärka habitatet för de hotade arterna.

I sitt yttrande tillstyrker Ljusdals Kommun bildande om Risnosens naturreservat. Kommunstyrelsen delar även Länsstyrelsens åsikt att området genom sin artrikedom och höga naturvärden har stor betydelse för naturvärden, den biologiska mångfalden samt det rörliga friluftslivet.

Länsstyrelsens bedömning och intresseprövning

Enligt 1 kap. 1 § miljöbalken skall densamma tillämpas så att bl.a. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras.

Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken får länsstyrelsen förklara ett mark- eller vattenområde som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet.

Länsstyrelsen bedömer att skogsbruk, andra arbetsföretag eller anläggningar ej går att förena med bevarande av områdets värden. Området är av stort värde för bevarande av den biologiska mångfalden. Detta är därför enligt Länsstyrelsens uppfattning ett område som i enlighet med 1 kap. 1 § miljöbalken bör skyddas i form av naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken.

Länsstyrelsen bedömer att de positiva effekterna för den biologiska mångfalden och allmänheten är stora och överväger de negativa effekterna dels för allmänheten och dels för berörda fastighets- och sakägare. Vid avvägning enligt 7 kap. 25 § har Länsstyrelsen funnit att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet skall uppnås.

Upplysningar

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl.

Föreskrifterna under punkt C ovan, enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller enligt 7 kap. 30 § miljöbalken omedelbart, även om de överklagas.

Länsstyrelsen skall bedriva tillsyn över reservatet. I tillsynen ingår att tillse att reservatsföreskrifterna följs.

Enligt 29 kap. 8 och 9 §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats enligt 7 kap. 5 och 30 §§ miljöbalken kan medföra straffansvar.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse. Eftersom området i stort skall lämnas till fri utveckling skall vindfällan och stormskadad skog lämnas. Efter bildandet av naturreservat omfattas området inte av bestämmelserna i skogsvårdslagen. Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen är därför efter reservatsbildningen statens ansvar.

Av 7 kap. 5 § framgår att om det senare visar sig finnas nya skäl eller behövas ytterligare inskränkningar för att uppnå syftet med skyddet, får Länsstyrelsen meddela beslut om detta.

Förbudet mot att avverka skog, utföra annan skogsvårdsåtgärd eller ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle, medför att pågående markanvändning avsevärt försvåras på de berörda fastigheterna. Överenskommelse om ersättning enligt 34 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. och enligt 31 kap. miljöbalken har därför träffats med berörda sakägare.

Beslutet träder i kraft 24 juli 2006 förutsatt att det inte överklagas och att det kungjorts i ortstidning.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen. Se bilaga 6 om hur man överklagar.

Beslut i ärendet har fattats av landshövding Christer Eirefelt. I den slutliga handläggningen har även deltagit enhetschef Karl Gullberg, jurist Caroline Näslund, funktionssamordnare Stefan Henriksson och biolog Maj Karlsson, den sistnämnde föredragande.

Christer Eirefelt

Maj Karlsson

Bilagor:

1. Skötselplan
2. Översiktskarta
3. Beslutskarta
4. Brytpunktskarta
5. Sändlista
6. Hur man överklagar

Se sändlista

SKÖTSELPLAN FÖR RISNOSENS NATURRESERVAT

BESKRIVNINGSDDEL

1. Syfte med naturreservatet

Syftet med Risnosens naturreservat är att bevara de värdefulla livsmiljöerna boreal naturskog, samt de typiska växt- och djursamhällen som är karakteristiska för dessa livsmiljöer i norra Hälsingland i gynnsamt tillstånd. Strukturer som död ved och gamla grova träd ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning. Typiska arter såsom skogsfru, violettgrå tagellav, skrovellav, varglav, gelélavar och dvärgbägarlav ska ha gynnsamt tillstånd, liksom gränsticka, dofticka, violmussling, fläckporing, gräddporing och vedtrappmossa. Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet, och besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter.

2. Beskrivning av områdets bevarandevärden

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Risnosens naturreservat
Objektnummer	21-02-118
Län	Gävleborgs län
Kommun	Ljusdals kommun
Total areal	347 ha
Markslag och naturtyper (ha):	
Skogsmark	317 ha
Tallskog	109 ha
Granskog	65 ha
Barrblandskog	33 ha
Lövblandad barrskog	58 ha
Triviallövskog	24 ha
Impediment	16 ha
Hygge	12 ha
Sötvatten	5 ha
Myr	25 ha

Prioriterade bevarandevärden: Markslag Naturtyper Strukturer Växt- och djursamhällen Arter Friluftsliv	Skog Alla förekommande Död ved, gamla träd, grova träd Kärlväxter, lavar, vedsvampar, mossor, fåglar Skogsfru. Violettgå tagellav, skrovellav, varglav, stiftgelélav, aspgelélav och dvärgbägarlav. Gränsticka, doftticka, violmussling, fläckporing och gräddporing. Vedtrappmossa. Lavskrika och tjäder. Upplevelse. Känsla av orördhet.
Bebyggelse och anläggningar	En kraftledning berör områdets sydostligaste del.

2.2 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

Området kring Ängratörn och Risnosen var tidigare känt för sin gamla och grova tallskog. Vid sekelskiftet högs storskogen ner, varefter de nuvarande trädbestånden uppkommit. Flera bränder har dragit fram genom området, men i dag finns spår av färskare brand enbart kring Risnostjärnen.

2.3 Områdets bevarandevärden

2.3.1 Biologiska bevarandevärden

De befintliga äldre skogsbestånden hyser ett stort antal skyddsvärda arter (se artlista, sid. 7). Vid inventering noterades 18 rödlistade arter och 25 signalarter, vilket visar att de olika skogsbestånden har mycket höga värden. Violettgå tagellav kräver mycket senvuxen granskog och, liksom violmussling, gränsticka och doftskinn, granskog med långvarig kontinuitet i orört tillstånd. Korallblylav, skrovellav, och gelélavar (*Collema sp.*) är knutna till lövblandad barrskog med dess aspinslag, och doftticka till sälgr. Varglav, fläckporing, gräddporing och dvärgbägarlav återfinns på tallved i olika nedbrytningsstadier. Dessa arters förekomst tyder på mycket långvarig kontinuitet i skogsbestånden. Gränsticka kan knytas till områden med brandhistorik. Tjäder är starkt beroende av öppna spelplatser, gärna myrar, men även en mosaikartad struktur för diversierat födosök över året. Detta är sammanfattningsvis ett område med mycket höga värden i dess olika biotoper.

2.3.2 Kulturhistoriska bevarandevärden

Det finns i dag få spår kvar i området av den massavverkning som skedde kring sekelskiftet. Från vändplanen i norr mot Risnostjärnen går en gammal körväg som användes för att transportera ut det fällda timret, denna delas ca 400 m in från reservatsgränsen. Den södergående har röjts försiktigt och används delvis som stig och även för skoteråkning vintertid. Den andra löper i sydvästlig riktning och ansluter till vägen i väster.

2.3.3 Bevarandevärden för friluftsliv

I dag används området i hög utsträckning för rekreation; stigar har uppkommit naturligt av naturintresserade besökare som uppskattar tystnaden och vildmarkskänslan. Även fritidsfiskare kommer till området, Ljusnanöring och röding har inplanterats i Risnostjärnen vid tidigare tillfällen.

2.4 Källförteckning

Inventeringsrapport, Taigaekologerna

PLANDEL

3. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i 3 skötselområden, vilka utgår från den skötsel som ska genomföras. Skötselområdena är:

- 1: Skog utan skötsel.
- 2: Våtmarker och sötvatten utan skötsel.
- 3: Friluftsliv och skötsel av anläggningar.

Skötselplanens skötselområde 1: Skogsmark 317 ha

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Död ved i olika former förekommer med minst 20 kubikmeter/ha i de skogsklädda delar med boniteten G24 eller däröver.
- Död ved förekommer med minst 8 lågor/ha i de senvuxna tallskogarna
- Lövinslag i form av sälk och asp förekommer i samma utsträckning som i dag
- Typiska arter förekommer i minst samma utsträckning som i dag.

Skötselåtgärder

Inga i dagsläget. Skötselåtgärder för att gynna asp och sälk kan dock komma att krävas på sikt.

Skötselplanens skötselområde 2: Våtmarker och sötvatten 30 ha

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Naturliga vattenfluktuationer över året bibehålls

Skötselåtgärder:

Inga.

Skötselplanens skötselområde 3: Friluftsliv***Bevarandemål***

- Tre väl underhållna informationsskyltar med beskrivning av reservatet ska finnas.
- 4 vägvisningsskyltar ska finnas.
- 2 km snitslade eller på annat sätt markerade stigar ska finnas.
- 3 stigvisningsskyltar med kilometersträcka ska finnas.
- En markerad sträckning där skoteråkning är tillåten ska finnas.
- Ett vindskydd ska finnas i anslutning till Risnostjärnen.
- En anvisad eldningsplats med vedupplag skall finnas vid vindskyddet.

Skötselåtgärder:

- Framtagning och uppsättning av informationsskyltar. Dessa ska stå vid huvudentrén vid vändplanen i norr samt vid vägskäl i öster och centralt längs vägen i väst.
- Framtagning och uppsättning av vägvisningsskyltar. Dessa ska finnas vid väg 84, vid avtagsvägarna vid Ängra och Stordammen, samt vid avtagsvägen 350 m öst om Risnosen. De tre första av dessa kan även komma att peka mot andra reservat.
- Framtagning och uppsättning av stigvisningsskyltar. Dessa ska finnas vid bäckens utlopp i öst, i anslutning till stigen i väst och vid huvudentrén i norr.
- Røjning och markering av befintlig stig som löper längs bäcken i öst till Risnostjärnen, samt markering av stigen som löper mot tjärnen från entrépunkt i norr. Stigen som löper från västra sidan av reservatet in i området längs gammal körväg skall markeras och vid behov röjas.
- Markering av sträckning för tillåten skoteråkning från huvudentrén till Risnostjärnen.
- Anläggande av vindskydd och eldningsplats med vedupplag vid Risnostjärnen.

4. Uppföljning

4.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Entreprenörer ansvarar för dokumentation av vilka åtgärder som genomförts och när de genomförts. Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker i slutet på varje år, de år då åtgärder har genomförts.

4.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs varje år för:

- Informationsskyltar
- Väg- och stigvisningsskyltar
- Stigar och sträckning för tillåten skoteråkning
- Eldningsplats med vedupplag

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs var 12:e år för:

- Frekvens av asp och sälg
- Typiska arter som är asp- och sälganknutna
- Vindskydd

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs var 24:e år för:

- Död ved
- Typiska arter som är anknutna till död ved

Vid uppföljning av bevarandemålen för typiska arter används kända inventeringsmetoder. Naturtypernas utbredning mäts enligt nationella riktlinjer. Parametrar och mått framgår av preciseringarna av bevarandemålen för respektive skötselområde.

5. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Priori- tering	Finansiering
Utmärkning av gränser	Initialt och därefter vid behov	Reservatets gränser	1	Naturvårdsverket, Länsstyrelsen
Informationsskyltar, framställning och uppsättning	Initialt och därefter vid behov	Vid entrépunkter i norr, öst och väst	1	Skötselanslag
Vägvisningsskyltar, framtagning och uppsättning	Initialt och därefter vid behov	Se ovan	1	Skötselanslag
Stigvisningsskyltar, framtagning och uppsättning	Initialt och därefter vid behov	Vid entrépunkter i norr och öster, samt i väst	1	Skötselanslag
Stigar, snitsling och röjning	Initialt och därefter vid behov	Se ovan	1	Skötselanslag
Markering av sträckning för tillåten skoteråkning	Initialt och därefter vid behov	Från entrépunkt i norr till Risnostjärnen	1	Skötselanslag
Vindskydd, anläggande	Initialt	Vid Risnostjärnen	1	Skötselanslag
Eldningsplats med vedupplag	Initialt och därefter vid behov	Vid Risnostjärnen	1	Skötselanslag
Uppföljning av bevarandemål; skyltar, stigar, sträckning för tillåten skotertrafik	Varje år	Se ovan	2	Skötselanslag
Uppföljning av bevarandemål; lövträdsförekomst, typiska lövanknutna arter, vindskydd	Var 12:e år	I barrblandskog och vid Risnostjärnen	2	Skötselanslag
Uppföljning av bevarandemål; död ved, typiska arter anknutna till död ved.	Var 24:e år	Hela naturreservatet	2	Skötselanslag

6. Revidering

Skötselplanen gäller tillsvidare men det är lämpligt att revidera den om tio år.

7. Förteckning över kända signal- och rödlistade arter på Risnosens naturreservat.**Svampar**

Ormticka, *Antrodia albida*
Fläckporing, *Antrodia albobrunnea* VU
Doftskinn, *Cystostereum murraini* NT
Rosenticka, *Fomitopsis rosea* NT
Doftticka, *Haploporus odoratus* VU
Rävticka, *Inonotus rhaedus*
Ullticka, *Phellinus ferrugineofuscus*
Gränsticka, *Phellinus nigrolimitatus* NT
Granticka, *Phellinus chrysoloma*
Tallticka, *Phellinus pini*
Gräddporing, *Skeletocutis lenis* VU
Violmussling, *Trichaptum laricinum* NT

Lavar

Garnlav, *Alectoria sarmentosa*
Kattfotslav, *Arthonia leucopelleae*
Violettgå tagellav, *Bryoria nadvornikiana* NT
Vitgrynig nållav, *Chaenoteca subroscida*
Dvärgbägarlav, *Cladonia parasitica* NT
Stiftgelélav, *Collema furfuraceum* NT
Aspgelélav, *Collema subnigrescens* NT
Skuggblåslav, *Hypogymnia vittata*
Skinslav, *Leptogium saturninum*
Varglav, *Letharia vulpine* NT
Lunglav, *Lobaria pulmonaria* NT
Skrovellav, *Lobaria scrobiculata* CR
Stuplav, *Nephroma bellum*
Bårdlav, *Nephroma parile*
Luddlav, *Nephroma resupinatum*
Korallblylav, *Parmeliella triptophylla*

Mossor

Vedtrappmossa, *Anastrophyllum hellerianum* NT
Mörk husmossa, *Hylocomium umbratum*
Liten hornfliksmossa, *Lophozia ascendens* NT

Rödlistekategorierna i stigande hotgrad:

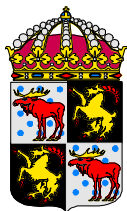
LC-livskraftig (bedömd, ej rödlistad), NT-missgynnad, VU-sårbar, EN-starkt hotad, CR-akut hotad, RE-försvunnen.

Kärlväxter

Svart trolldruva,
Acatea spicata
Spädstarr,
Carex disperma
Kärrfibbla,
Crepis paludosa
Grönkulla,
Dactylorhiza viridis LC
Skogsfru,
Epigonium aphyllum NT
Knärot,
Goodyera repens LC
Blåsippa,
Hepatica nobilis LC
Torta,
Lactuca alpina
Spindelblomster,
Listera cordata LC
Ögonpyrola,
Moneses uniflora

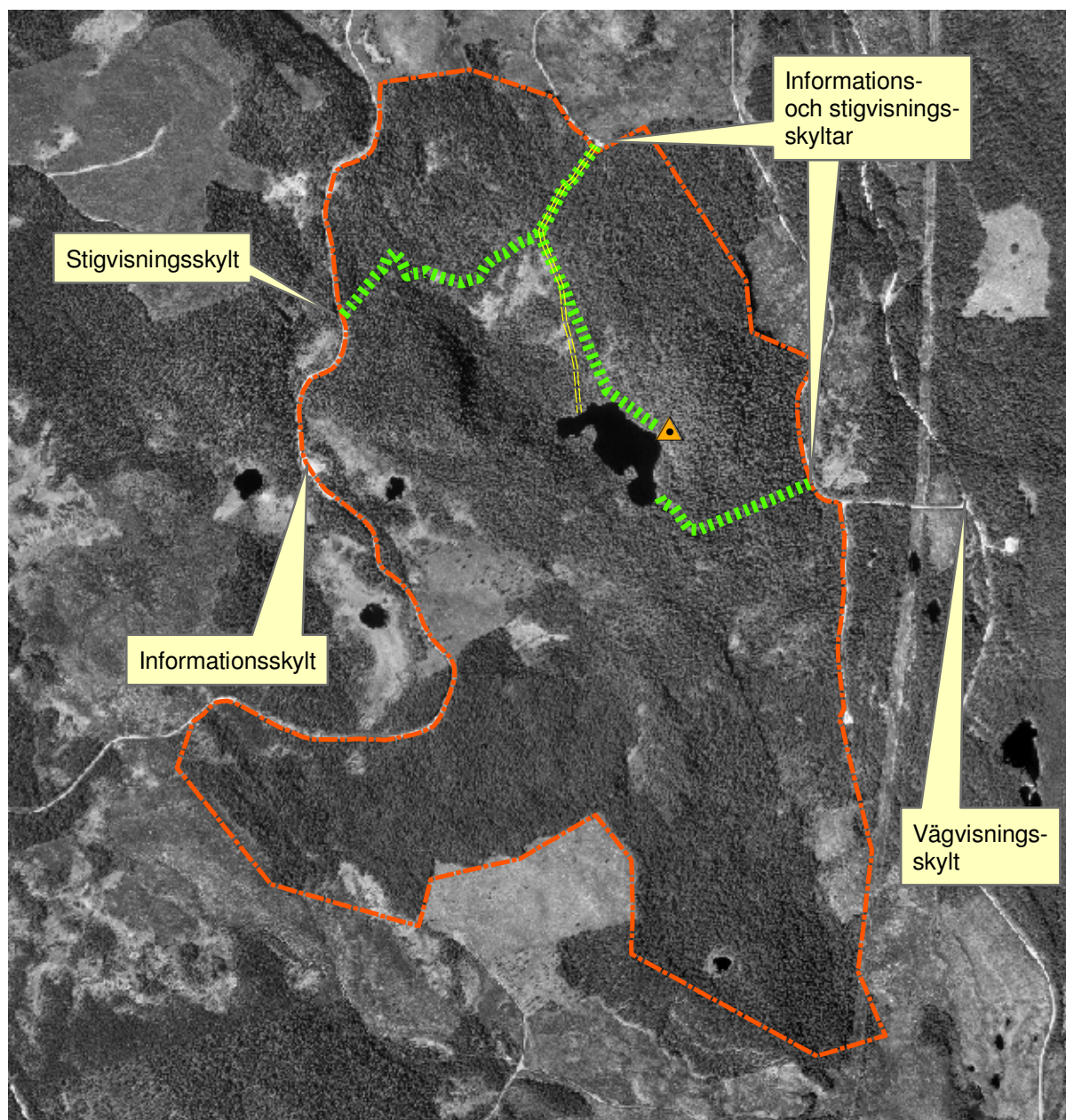
Fåglar

Tjäder,
Tetrao urogallus LC
Lavskrika,
Perisoreus infaustus NT

Länsstyrelsen
Gävleborg

Skötselkarta för Risnosens naturreservat

Bakgrundskarta: Ortofoto

Skala 1:20 000

0 100 200 400 600 800 1 000 Meter

vindskydd och eldningsplats

Tillåten skoteråkning

Stigar, ungefärlig sträckning

Gräns för naturreservatet

© Lantmäteriet, 2006. Ur GSD-ortofoto ärende 106-2004/188-X

Postadress

Besöksadress

Telefon

Faxnummer

E-post adress

Länsstyrelsen
801 70 Gävle

Borgmästarplan

026-17 10 00

026-17 13 18

lansstyrelsen@x.lst.se

Länsstyrelsen
Gävleborg

Översiktskarta, Risnosens naturreservat

Bakgrundskarta: Vägkartan
Skala 1:75 000

0 500 1 000 2 000 3 000 4 000 5 000 Meter

© Lantmäteriet, 2006. Ur GSD-Vägkartan ärende 106-2004/188-X

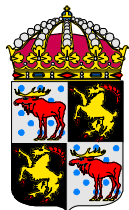
Översiktskarta för Risnosens naturreservat

Centrumkoordinater X: 6860347 Y: 1478318

----- Gräns för naturreservatet

Postadress	Besöksadress	Telefon	Faxnummer	E-post adress
Länsstyrelsen 801 70 Gävle	Borgmästarplan	026-17 10 00	026-17 13 18	lansstyrelsen@x.lst.se

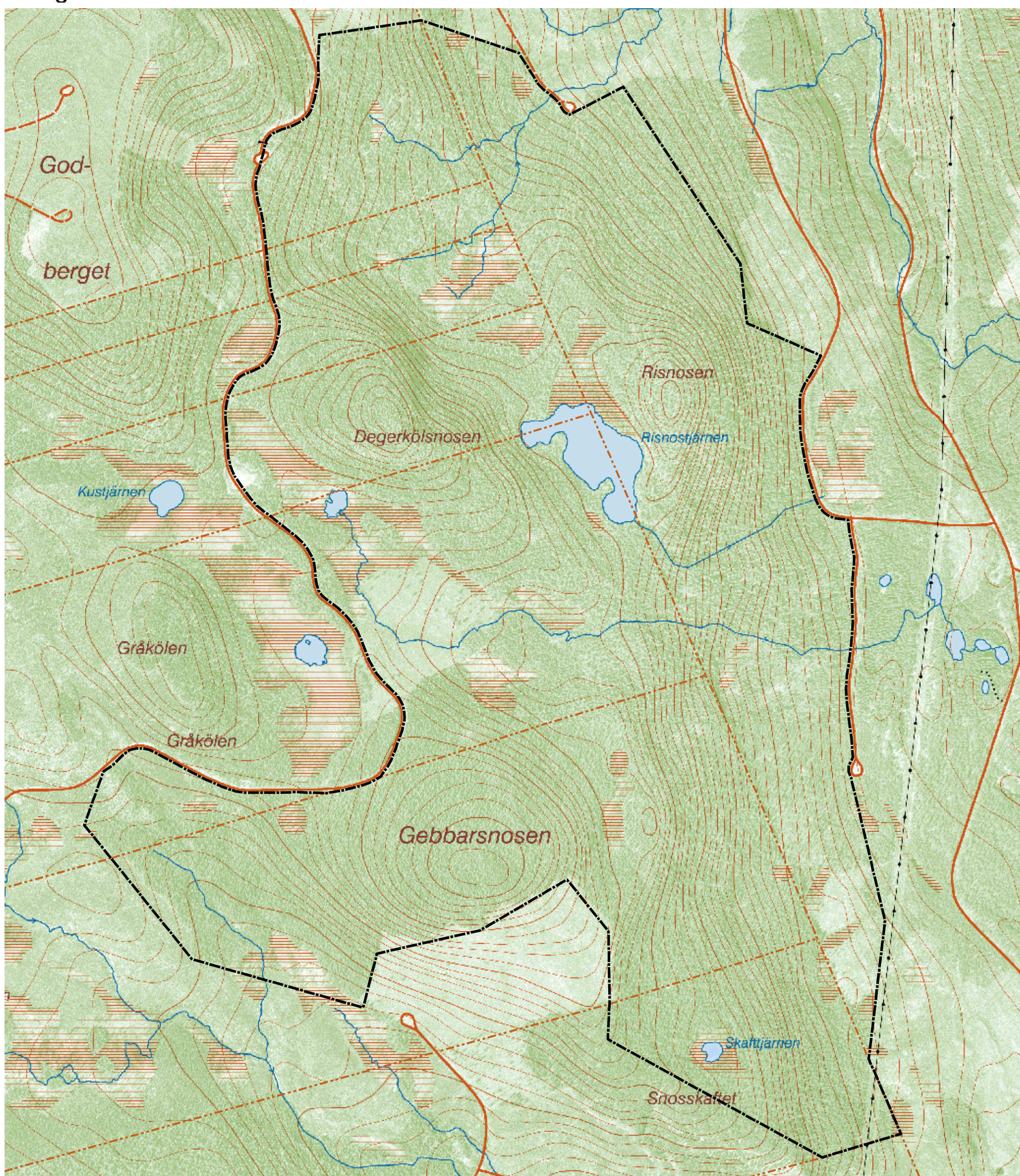
Länsstyrelsen
Gävleborg

Tillhör beslut
2006-06-21

Diariennr: 511-1067-01
61-230

Bilaga 3

Beslutskarta Risnosens naturreservat

Bakgrundskarta: Fastighetskartan

Skala 1:10 000

0 100 200 400 600 800 1 000 Meter

Beslutskarta för Risnosens naturreservat
Gränsen är inmätt i fält

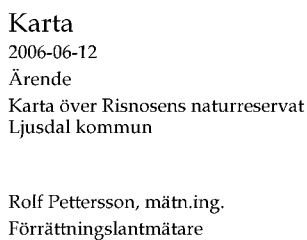
Centrumkoordinater X: 6860347 Y: 1478318

——— Gräns för naturreservatet

© Lantmäteriet, 2006. Ur GSD-Fastighetskartan ärende 106-2004/188-X

Postadress	Besöksadress	Telefon	Faxnummer	E-post adress
Länsstyrelsen 801 70 Gävle	Borgmästarplan	026-17 10 00	026-17 13 18	lansstyrelsen@x.lst.se

Ljusdal kommun

TBE

X011143

Karta över Risnosens naturreservat

Koordinatförteckning i system RT 90 2.5 GON V 0:-15

Punktnr	X	Y	Markering
2113	6861695.69	1477735.03	Rör i mark
2114	6861779.98	1477738.71	Rör i mark
2115	6861817.70	1478000.92	Rör i mark
2116	6861733.41	1478254.36	Rör i sten
2117	6861573.50	1478383.34	Rör i mark
2118	6861646.36	1478524.53	Rör i mark
2119	6861187.68	1478827.65	Rör i mark
2120	6861034.76	1478844.54	Rör i mark
2121	6860950.57	1479034.79	Rör i sten
2122	6859858.33	1479113.70	Rör i sten
2123	6859492.22	1479201.42	Rör i mark
2124	6859133.24	1479159.18	Rör i mark
2125	6859081.24	1479181.59	Råsten
2126	6858938.50	1479242.99	Träpåle
2127	6858911.19	1479151.57	Råsten
2128	6858876.93	1479039.82	Rör i mark
2129	6859182.58	1478484.65	Rör i mark
2130	6859462.21	1478485.72	Rör i mark
2131	6859595.60	1478378.67	Rör i mark
2132	6859464.52	1478153.67	Rör i mark
2133	6859404.25	1477886.44	Rör i mark
2134	6859264.81	1477850.82	Rör i mark
2135	6859390.22	1477408.40	Rör i mark
2136	6859651.64	1477199.07	Rör i mark
2137	6859736.15	1477130.73	Rör i mark
2138	6859875.90	1477180.12	Rör i sten
2139	6859896.16	1477209.37	Rör i mark
2140	6859819.18	1477751.78	Träpåle
2141	6859861.57	1477896.41	Träpåle
2142	6860535.87	1477612.29	Rör i mark
2143	6860842.51	1477501.78	Omarkerad
2144	6861095.61	1477619.04	Rör i mark
2145	6861225.96	1477600.21	Rör i mark
2146	6859267.06	1479101.72	Råsten
2147	6859274.53	1478489.14	Rör i mark
2702	6860334.68	1476934.72	Rör i mark
1001	6860536.828	1479115.680	Rör i mark

Framställd genom: Nymätning och kopiering från registerkarta
Koordinatkvalitet: Inre 25 mm, Yttre 3000 mm
Registerkarta 16525

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Om Ni vill överklaga detta beslut skall Ni göra det *skriftligen* hos **Regeringen, miljödepartementet**.

Brevet med överklagandet skall dock lämnas eller skickas till Länsstyrelsen, 801 70 Gävle.

Skrivelsen med överklagandet måste ha kommit in till Länsstyrelsen inom tre veckor från den dag Ni fick del av beslutet.

Om överklagandet kommer in för sent kan det inte tas upp till prövning.

Ni skall i överklagandet ange vilket beslut Ni överklagar, vilken ändring Ni vill ha och vilka skäl Ni har för ändringen.

Ange Ert namn samt skriv under överklagandet.

Vill Ni veta mera om hur man överklagar kan Ni ta kontakt med Länsstyrelsen, telefon 026-171000.

UPPLYSNINGAR

Regeringen prövar efter överklagande beslut av statliga myndigheter i frågor som rör bildande av naturreservat, utom frågor om ersättning, (18 kap 1 § miljöbalken).

Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen och Fiskeriverket får överklaga beslut om bildande av naturreservat (40 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.).

Beslut om bildande av naturreservat får även överklagas av den som domen eller beslutet angår, om avgörandet har gått honom eller henne emot samt den myndighet, kommunala nämnd eller annan som enligt vad som är särskilt föreskrivet i balken eller i föreskrifter meddelade med stöd av balken har rätt att överklaga. Denna paragraf innebär inte någon inskränkning av rätten att överklaga enligt bestämmelser i rättegångsbalken (16 kap 12 § miljöbalken).